

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai
el. p.: sumin@sumin.lt,
kristina.semene@sumin.lt

2019-10-10 Nr. HR-1544-(6.6)

Kopija
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
el. p. LRVkanceliarija@lrvt.lt

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ, SUSIJUSIŲ SU E. PRISTATYMO SISTEMA

Nacionalinė teismų administracija (toliau – Administracija), susipažinusi su Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. spalio 9 d. posėdžio darbotvarkės 15 klausimu ir pakartotinai išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 23, 24, 25, 33, 52, 67, 70, 72, 74, 75, 76, 95, 99, 109, 112, 123, 124, 126, 133, 134, 135, 139, 141, 150, 158, 160 ir 161 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8¹, 51, 101, 148, 182, 214, 218, 220, 236, 286, 310, 317, 319, 323, 324, 375, 385, 422 ir 430¹ straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 37¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 7, 9, 11 ir 18 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 6¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 111, 117, 121, 123, 124, 175¹, 604, 605 ir 624¹, 631, 640, 644, 646, 648, 657 ir 679 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 573, 574, 577, 579, 585, 609, 616, 620, 622, 624, 637, 646 ir 647 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 8, 14, 18, 20, 27, 30, 31, 34, 35 ir 36⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo Nr. VIII-840 7 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 9 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.73, 2.44, 2.49, 2.66, 6.166, 6.192, 6.228⁷, 6.228¹⁴, 6.901, 6.991 ir 6.993 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos pašto įstatymo Nr. VIII-1141 7 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo Nr. IX-2066 papildymo 44¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 43¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 papildymo 34¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo Nr. I-599 papildymo 4¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus Nr. VIII-1708 17 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo Nr. VIII-950 13, 17, 18 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1826 24, 27 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo, Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 12, 13, 14, 15 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo Nr. I-67 42, 65, 66, 67 ir 67¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo projektus (toliau kartu – Įstatymų projektai) (TAP-19-893(3) (19-11195), pateiktus Vyriausybei, pagal kompetenciją teikia šias pastabas dėl Įstatymų projektų pakete siūlomų įtvirtinti teisinio reguliavimo priemonių:

LIETUVOS
TEISMAI

1. Administracijos vertinimu, atlikta Įstatymų projektų nuostatų analizė sudaro pagrindą daryti išvadą, kad Įstatymų projektų paketo, pateikto Vyriausybei, nuostatomis iš esmės daugeliu aspektų atsižvelgta į Administracijos poziciją, išreikštą Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos 2019 m. sausio 17 d. organizuotame suinteresuotų institucijų pasitarime, kuriame siekta suderinti esmines Įstatymų projektų nuostatas, taip pat išdėstyta Administracijos 2018 m. lapkričio 28 d. rašte Nr. 4R-1782-(6.6) „Dėl teisės aktų projektų, susijusių su E. pristatymo sistema“ (toliau – Administracijos 2018 m. lapkričio 28 d. raštas), Administracijos 2019 m. kovo 8 d. rašte Nr. 4R-354-(1.25) „Dėl teisės aktų projektų, susijusių su E. pristatymo sistema“ (toliau – Administracijos 2019 m. kovo 8 d. raštas) Susisiekimo ministerijai ir ankstesniuose Administracijos raštuose.

Tačiau atkreiptinas dėmesys į Įstatymų projektuose likusias dviprasmiškas ir neaiškias formuluotes, nustatančias, koku būdu procesiniai dokumentai gali būti pateikiami teismui ir įteikiami proceso dalyviams, kuriems teisės aktai ar su teismų informacinės sistemos valdytoju sudarytos sutartys nenustato pareigos gauti procesinius dokumentus teisingumo ministro nustatyta tvarka, t. y. per Lietuvos teismų informacinės sistemos (toliau – LITEKO) Viešųjų elektroninių paslaugų (toliau – VEP) posistemį.

Siekiant teisinio aiškumo, vientisumo, tikslumo, nuoseklumo tiek LITEKO VEP posistemio vartotojams, tiek teismui, nustatant aiškų ir nedviprasmišką eiliškumą, kuriuo kanalu procesinis dokumentas turėtų būti (į)teikiamas (detaliau argumentai išdėstyti pridedamuose Administracijos raštuose), įskaitant ir tuos atvejus, kai asmenims teisės aktuose nėra nustatytos pareigos procesinius dokumentus gauti per LITEKO VEP posistemį, Administracija laikosi pozicijos, kad **Įstatymų projektai tikslintini, juose nustatant tokį procesinių dokumentų į(teikimo) eiliškumą** : (1) per informacinę teismų sistemą ar teisingumo ministro nustatyta tvarka naudojant kitas elektroninių ryšių priemones arba (2) per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą.

2. Įstatymų projektuose numatyta, jog keičiami įstatymai įsigalios 2021 m. sausio 1 d. Administracija atkreipia dėmesį, kad Įstatymų projektais siekiamas įtvirtinti teisinis reguliavimas teismų sistemoje tinkamai galės būti įgyvendintas modernizavus LITEKO. Įvertinant tai, kad planuojama modernizuotos LITEKO veiklos pradžia – 2021 m. antra pusė, atitinkamai Įstatymų projektų įsigaliojimo data turėtų būti nustatyta 2022 m. sausio 1 d. arba vėlesnė.

PRIDEDAMA:

1. Administracijos 2018 m. lapkričio 28 d. rašto kopija, 5 lapai.
2. Administracijos 2019 m. kovo 8 d. rašto kopija, 3 lapai.

Direktoriaus pavaduotojas,
atliekantis direktoriaus funkcijas

Antanas Jatkevičius

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187,
el. p. info@teismai.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai
(teikiama per TAIS)
El. p. kristina.semene@sumin.lt

2018-11-28 Nr. 4R-1782-16.6)
[2018-11-06 Nr. 18-7981(2)

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ, SUSIJUSIŲ SU E. PRISTATYMO SISTEMA

Nacionalinė teismų administracija (toliau – Administracija), išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos pakartotinai pateiktus derinti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 23, 24, 25, 33, 70, 72, 74, 75, 76, 95, 99, 109, 112, 123, 124, 133, 134, 135, 139, 141, 150, 158, 160 ir 161 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 111, 117, 121, 123, 124, 175¹ ir 624¹ straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 8, 14, 18, 20, 27, 30, 31, 34, 35 ir 36⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo Nr. VIII-840 7 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 9 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.73, 2.44, 2.49, 2.66, 6.166, 6.228⁷, 6.228¹⁴, 6.901, 6.991 ir 6.993 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos pašto įstatymo Nr. VIII-1141 7 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus, taip pat pirmajam derinimui pateiktus Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8¹, 101, 148, 214, 218, 220, 236, 286, 310, 317, 319, 324, 374¹, 375, 385 ir 422 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 37¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 4, 7, 9 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 573, 574, 577, 585, 609, 616, 620, 622, 624, 637 ir 647 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus (TAIS Nr. 18-7981(2)) (toliau – Įstatymų projektai), pagal kompetenciją teikia išvadą dėl siūlomų teisinio reguliavimo priemonių ir jų įgyvendinimo pasekmių.

1. Iš Įstatymų projektų aiškinamojo rašto (toliau – aiškinamasis raštas) matyti, kad, priėmus teikiamus Įstatymų projektus, teismai, atlikdami įstatymų jiems priskirtas viešojo administravimo funkcijas, t. y. su teismo proceso bylomis nesusijusiais klausimais, rengtų oficialius elektroninius dokumentus, kuriuos siųstų ir gautų per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą (toliau – E. pristatymo sistema). Rašte pabrėžta, kad *ši nuostata negaliotų visiems kitiems dokumentams ir susirašinėjimui, kuris susijęs su bylos nagrinėjimo procesu*. Administracija su tokiu siūlomu teisiniu reguliavimu sutinka ir pritaria, kad atliekant viešojo administravimo funkcijas rengiamų ir gaunamų dokumentų siuntimas per E. pristatymo sistemą sudarytų sąlygas įgyvendinti Įstatymų projektais siekiamą tikslą – didinti viešojo sektoriaus efektyvumą modernizuojant ir skaitmeninant procesus.

Aiškinamajame rašte taip pat nurodoma, jog priėmus teikiamus Įstatymų projektus „Teismai ir toliau galėtų naudotis ir bylas nagrinėti Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portale e. teismas.lt <...> sukurtomis priemonėmis.“ Su šia nuostata Administracija taip pat visiškai sutinka.

LIETUVOS
TEISMAI

Vis tik atlikta Įstatymų projektų nuostatų, numatomo teisinio reguliavimo priemonių analizė sudaro pagrindą daryti išvadą, kad Įstatymų projektų nuostatomis aukščiau aptarti aiškinamojo rašto teiginiai nėra tinkamai įgyvendinti. Įstatymų projektuose ***nėra aiškiai atskiriami dokumentų, teismų rengiamų atliekant su viešojo administravimo veikla susijusias funkcijas, ir procesinių dokumentų siuntimo / gavimo teismui ir asmenims būdai. Taip pat neatsižvelgta į*** Administracijos ne kartą tarpinstituciniuose susitikimuose bei raštuose, susijusiuose su numatomu E. pristatymo sistemos teisiniu reglamentavimu (Administracijos 2018 m. rugpjūčio 10 d. raštas Nr. 4R-1217-(6.6) „Dėl teisės aktų projektų, susijusių su E. Pristatymo sistema“ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai, Administracijos 2018 m. rugsėjo 24 d. raštas Nr. 4R-1435-(1.13) „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.49 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto derinimo“ Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai) išdėstytą poziciją, kad ***tinkamiausia priemonė, padedanti teismams tinkamai įgyvendinti konstitucinę priedermę – vykdyti teisingumą, yra speciali teismo proceso įgyvendinimui sukurta ir sėkmingai naudojama priemonė – Lietuvos teismų informacinės sistemos Viešųjų elektroninių paslaugų posistemis.***

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos informacinių išteklių valdymo įstatymo 10 straipsnyje įtvirtinti principai reikalauja, kad institucijos, kurdamos ir tvarkydamos valstybės informacinius išteklius, turi užtikrinti patogų teikiamų elektroninių paslaugų naudojimą fiziniams ir juridiniams asmenims, taip pat sprendimas dėl informacinius išteklių atitinkamo valdymo modelio parinkimo turi būti įvertintas atitinkamo sprendinio funkcionalumo (pavyzdžiui, kad vienoje vietoje būtų galima matyti / valdyti bylos informaciją), saugumo, patikimumo, pagrįstumo, naudingumo kriterijų kontekste.

Tuo tarpu priėmus siūlomus Įstatymų projektus, kuriais asmenims bei teismams nustatoma prievolė procesinius dokumentus teikti / gauti per E. pristatymo sistemą arba teisingumo ministro nustatyta tvarka naudojant kitas elektroninių ryšių priemones, t. y. Lietuvos teismų informacinės sistemos (toliau – LITEKO) Viešųjų elektroninių paslaugų posistemį (toliau – VEP posistemis), išliktų ***besidubliuojantys elektroninių priemonių naudojimo sprendimai*** ir, priešingai nei grindžiama Įstatymų projektų aiškinamajame rašte (kad LITEKO VEP posistemio ir E. pristatymo sistemos paralelinis naudojimas padės užtikrinti sinergiją komunikuojant su asmenimis), ***būtų sukelti dideli nepatogumai bei painiava tiek asmenims, tiek teismams.*** Pagal siūlomą teisinį reguliavimą nėra aišku, kokia būtų koreliacija tarp minimų sistemų ir kaip galėtų būti užtikrintas efektyvus procesinių dokumentų valdymas, kai pagal siūlomą teisinį reguliavimą procesinis dokumentas teismui galėtų būti teikiamas ir iš teismo proceso šalims siunčiamas arba per E. pristatymo sistemą, arba per LITEKO VEP posistemį. Akivaizdu, kad tokiu reguliavimu būtų sukurta papildoma administracinė našta asmenims. Pavyzdžiui, jeigu procesinius dokumentus teismui asmuo siųstų per E. pristatymo sistemą, siekdamas įgyvendinti kitas procesines teises ir pareigas (pavyzdžiui, stebėti, koks dėl šių dokumentų priėmimo buvo priimtas procesinis sprendimas), turėtų papildomai jungtis prie kitos sistemos, t. y. LITEKO VEP posistemio). Taip pat sukurtų papildomų nepagrįstų funkcijų teismo darbuotojams, kai vienam procesiniam veiksmui atlikti reikėtų jungtis prie dviejų sistemų (pavyzdžiui, per E. pristatymo sistemos gautą procesinį dokumentą rankiniu būdu įkelti į LITEKO sistemoje elektronine forma tvarkomą bylą) arba toje pačioje byloje vieną procesinį veiksmą atlikti LITEKO (LITEKO VEP posistemyje) (pavyzdžiui, suformuoti teismo šaukimą ir pažymėti apie jo išsiuntimą), o kitą – E. pristatymo sistemoje (pavyzdžiui, išsiųsti teismo šaukimą). ***Tokie besidubliuojantys elektroninių priemonių naudojimo sprendimai niekaip negalėtų prisidėti prie aiškinamajame rašte nurodytų Įstatymų projektų tikslų ir uždavinių – užtikrinti, kad asmenys efektyviau gautų teikiamas viešąsias paslaugas (šiuo atveju – susijusias su teisingumo vykdymu), efektyvinti viešojo sektoriaus subjektų (šiuo atveju – teismų) veiklą.***

Taip pat, priėmus siūlomą teisinį reguliavimą, ***nebūtų užtikrintas efektyvus ir racionalus (valstybės biudžeto lėšų taupymo aspektu)*** jau sukurta ir sėkmingai veikiančios valstybės informacinės sistemos, kuriai sukurti buvo skirtos struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšos, – LITEKO VEP posistemio – panaudojimas. Pakartotinai pažymėtina, kad galimybė pateikti teismui jau parengtus procesinius dokumentus ir gauti procesinius dokumentus iš teismo (t. y. įgyvendinti E. pristatymo sistemos vienintelę funkciją) tėra viena iš LITEKO VEP posistemio naudotojams teikiamų

paslaugų. Plačiai naudojama kaip palengvinanti teisingumo prieinamumą priemonė LITEKO VEP posistemyje yra numatyta galimybė asmeniui formuoti teismo proceso dokumentus tiesiogiai iš savo paskyros LITEKO VEP posistemyje (angl. *on-line*) pagal parengtas dokumentų formas (kas sudaro sąlygas asmeniui ir valstybei taupyti laiško išteklius, išlaidas teisinių paslaugų gavimui / teikimui ir kt.). Taip pat LITEKO VEP posistemyje įgyvendinta galimybė proceso dalyviui susipažinti su bylos eiga, jos medžiaga ir rezultatais, klausyti teismo posėdžių garso įrašų (kas yra itin aktualu siekiant efektyvaus asmens teisių teisingumo vykdymo procese įgyvendinimo). Be to, asmuo, naudodamasis LITEKO VEP posistemo teikiamomis paslaugomis gali valdyti žyminio mokesčio, priteistų bylinėjimosi išlaidų informaciją, mokėti teismo paskirtas baudas, ir kt.).

Pastebėtina, kad aiškinamajame rašte nurodytas vienas iš siūlomų pakeitimų įtvirtinant prioritetinį ir (ar) privalomą dokumentų siuntimą naudojantis E. pristatymo sistema siekių – užtikrinti, kad dokumentai būtų siunčiami saugia ir patikima valstybės informacine sistema – LITEKO (įskaitant LITEKO VEP posistemį) yra užtikrintas. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad LITEKO yra užtikrinami aukštesni (nei E. pristatymo sistemoje) elektroninės informacijos saugos ir kibernetinio saugumo reikalavimai, t. y. tvarkoma elektroninė informacija yra ypatingos svarbos ir LITEKO priskiriama pirmai informacinių sistemų kategorijai. Tuo tarpu E. siuntų pristatymo sistemoje tvarkoma elektroninė informacija yra priskiriama vidutinės svarbos informacijos kategorijai, o E. siuntų pristatymo sistema yra priskiriama trečiajai kategorijai (Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2017 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. 3-9 patvirtintų Nacionalinės elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų 13 punktą).

Taigi *neišnaudoti visų LITEKO VEP posistemo funkcionalumų ar juos dubliuoti su E. pristatymo sistema būtų akivaizdžiai neracionalu ir nepagrįsta.*

Papildomai pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2018 m. lapkričio 9 d. išvadoje Nr. XIII P-2833 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.49 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto“ (kuris taip pat susijęs su E. pristatymo sistemos vystymu valstybės mastu) taip pat atkreiptas dėmesys į tai, kad toks teisinis reguliavimas, kurio pagrindu teismo procesinių dokumentų siuntimas ir (ar) gavimas būtų galimas naudojantis viena ar kita informacine sistema (LITEKO VEP posistemiui ar E. pristatymo sistema), sukurtų papildomą administracinę naštą proceso dalyviams (juridinis asmuo, turintis „virtualią buveinę“ susirašinėti su teismu per vieną informacinę sistemą, o norėdamas sekti proceso eigą turėtų naudotis kita informacine sistema).

Atsižvelgiant į tai, kas aukščiau išdėstyta, Administracija siūlo atsisakyti siūlomo besidubliuojančio procesinių dokumentų siuntimo ir gavimo naudojant elektronines priemones mechanizmo ir teismų veiklą, vykdant teisingumą, reglamentuojančiuose įstatymuose **palikti galimybę procesinius dokumentus teikti ir gauti vieno elektroninio langelio principu – per teismų veiklos, vykdant teisingumą, specifikai pritaikytą ir efektyviai veikiančią informacinę sistemą, t. y. LITEKO VEP posistemį.** Tai atitiktų ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktuose (*inter alia* 1995 m. gruodžio 6 d., 1999 m. gruodžio 21 d., 2001 m. liepos 12 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimuose) ne kartą konstatuotą teisminės valdžios visavertiškumo ir nepriklausomumo aspektą, kuris suponuoja jos savireguliaciją ir savivaldą, apimančią *inter alia* teismų darbo organizavimą.

2. Įvertinus argumentus, išdėstytus šio rašto 1 dalyje, keičiamo Lietuvos Respublikos teismų įstatymo projekto 37¹ straipsnis turėtų būti tikslinamas iš esmės, kadangi siūloma šio straipsnio redakcija yra neaiški, paini ir gali būti suprantama nevienareikšmiškai, be to, ji neatspindi to, kaip šio straipsnio pakeitimo esmė interpretuojama aiškinamajame rašte.

Teismų įstatymo projekto 37¹ straipsnio 1 dalis turėtų būti tikslinama aiškiai atskiriant, jog teismai, atlikdami įstatymų jiems priskirtas su teisingumo vykdymu nesusijusias viešojo administravimo funkcijas, rengia oficialius elektroninius dokumentus, kuriuos siunčia ir gauna per E. pristatymo sistemą, o procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis asmenims įteikia ar iš jų gauna per LITEKO VEP posistemį, kaip tai yra nustatyta šiuo metu galiojančiame Procesinių dokumentų pateikimo teismui ir jų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 1R-332

„Dėl Procesinių dokumentų pateikimo teismui ir jų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – teisingumo ministro įsakymas).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teismams įgyvendinant viešojo administravimo funkcijas, kurios nesusijusios su teisingumo vykdymu, elektroniniai dokumentai nėra siunčiami per LITEKO VEP posistemį. Taigi siūlytina ši *Teismų įstatymo projekto 37¹ straipsnio 1 dalies* formuluotė „1. Teismai, atlikdami įstatymų jiems priskirtas viešojo administravimo funkcijas, **nesusijusias su teisingumo vykdymu**, rengia oficialius elektroninius dokumentus, kuriuos siunčia ir gauna per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą.“

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šio rašto 1 dalyje, *Teismų įstatymo projekto 37¹ straipsnio 4–5 dalyse* paliktinos šiuo metu galiojančios nuostatos, kuriomis įtvirtinta, kad procesiniai dokumentai, su teismo procesu susijusi informacija teismams, teismo pranešimai proceso dalyviams apie procesinius veiksmus ar procesinius sprendimus turi būti teikiami teisingumo ministro nustatyta tvarka, t. y. per LITEKO VEP posistemį.

3. Įvertinus Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 8, 14, 18, 20, 27, 30, 31, 34, 35 ir 36⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Viešojo administravimo įstatymo projektas) nuostatas, pastebėtina, kad nėra aiškus Viešojo administravimo įstatymo projektu keičiamo 18 straipsnio 1 dalies, 3 dalies ir 5 dalies santykis. Iš esmės siūloma Viešojo administravimo įstatymo 18 straipsnio redakcija sukelia tam tikrą teisinę koliziją, t. y. tampa neaišku, ar siųsdamas elektroninius dokumentus per kitas „specialias elektronines savitarnos priemones“, numatytas 3 dalyje, ir naudojant „kitas informacines technologijas“, numatytas 5 dalyje, subjektas nepažeis 18 straipsnio 1 dalyje nustatytos prievolės siųsti elektroninius dokumentus naudojant E. pristatymo sistemą. Atsižvelgiant į tai, kad teisinis reguliavimas turi būti aiškus, aptartos Viešojo administravimo įstatymo projekto nuostatos turėtų būti tikslinamos, kad, be kita ko, būtų vienareikšmiškai aišku, kad Viešojo administravimo įstatymo 18 straipsnio 1 dalies nuostatos netaikomos procesinių dokumentų rengimui, siuntimui ir gavimui.

4. Administracija, įvertinusi kartu teikiamus teismo procesą reglamentuojančių įstatymų pakeitimo projektus, atsižvelgdama į tai, kad nesutinka su juose siūlomu įtvirtinti teisiniu reguliavimu, susijusiu su E. pristatymo sistemos ir LITEKO VEP posistemo naudojimu procesiniams dokumentams siųsti ir gauti, neteikia konkrečių pasiūlymų dėl projektų rengėjų siūlomų teisinių priemonių. Vis dėlto, pažymėtina, kad siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka aiškumo principo, kuriuo privaloma vadovautis teisėkūroje, nesukuria vientisos, nuoseklios, darnios ir veiksmingos teisės normų sistemos (Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnis), tad turėtų būti tobulinamas.

5. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Administracija jau yra nurodžiusi projekto rengėjams, kad supranta viešojo valdymo sektoriaus veikimo ir asmens teisių ir pareigų įgyvendinimo sistemos tobulinimo poreikį, iš esmės pritaria siekiui jį realizuoti ir, būdama pasirengusi tęsti bendradarbiavimą, dar kartą kviečia ***įsamiu ir objektyviai įvertinti E. pristatymo sistemos taikymą teismų veikloje teismams vykdant teisingumą.*** Administracija jau yra nurodžiusi, kad kaip alternatyvą galėtų svarstyti LITEKO ar LITEKO VEP posistemo (priklausomai nuo siekiamų tikslų ir E. pristatymo sistemos vystymo planuojamos apimties) ir E. pristatymo sistemos integracinės sąsajos kūrimo galimybes, pavyzdžiui, kad E. pristatymo sistemos pagalba būtų gaunamas pranešimas apie gautą informaciją ar dokumentus LITEKO VEP posistemyje. Toks galimas šio klausimo sprendimo būdas atitiktų ir teisingumo ministro įsakymo 2.2 papunktyje įtvirtintą siūlymą sudaryti galimybę procesinius dokumentus pateikti teismui ir juos įteikti asmenims per LITEKO ir E. pristatymo sistemos integracinę sąsają.

Svarstant LITEKO ar LITEKO VEP posistemo ir E. pristatymo sistemos integracinės sąsajos kūrimo galimybę turi būti įvertinti ***visi reikšmingi aspektai, kad siūlomas teisinis reguliavimas nesudarytų kliūčių efektyviam teisingumo vykdymui.*** Pavyzdžiui, siunčiamų procesinių dokumentų atsekamumo (teismų, teismo bylų atžvilgiu) ir autentifikavimo (asmenų, jų atstovų, viešojo administravimo subjektų, kitų institucijų, įstaigų, organizacijų ir juos atstovaujančių asmenų) aspektai. Be to, svarbu įvertinti ***finansinius kaštus, kuriems padengti turi būti skiriamos papildomos lėšos.*** Aukščiau šiame rašte minėto Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.49 straipsnio pakeitimo

įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2833 aiškinamajame rašte taip pat atkreiptas dėmesys į tai, kad atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu jau yra sukurtas ir sėkmingai veikia LITEKO VEP posistemis, svarstyti šios sąsajos sukūrimas su E. pristatymo sistema. Taip pat, be kita ko, nurodyti preliminarūs išankstiniai skaičiavimai dėl **E. pristatymo sistemos tobulinimo, E. pristatymo sistemos sąsajų su kitomis sistemomis** (ir su LITEKO VEP posistemių) kūrimo darbų sąnaudos. Tuo atveju, jei būtų sprendžiama dėl E. pristatymo sistemos integracinės sąsajos kūrimo su LITEKO, darbų atlikimo kaštai turėtų būti vertinami papildomai. Pastebėtina, kad teismų sistema, įvertinus ir tai, kad jau yra vystoma nauja moderni LITEKO platforma, neturi jokių galimybių įgyvendinti galimos LITEKO ar LITEKO VEP posistemių ir E. pristatymo sistemos integracijos iš vidinių finansinių resursų.

Direktorė

Reda Molienė

Dovilė Čeponaitė-Kublickienė, tel. (8 5) 268 3406, el. p. dovile.kublickiene@teismai.lt
Jelena Vasilionokienė, tel. (8 5) 268 3405, el. p. jelena.vasilionokiene@teismai.lt

Originalas nebus siunčiamas

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187,
el. p. info@teismai.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai
(teikiama per TAIS)
El. p. kristina.semene@sumin.lt

2019-03-08 Nr. 4R-354-(1.25)
[2019-02-12 Nr. 2-1182

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ, SUSIJUSIŲ SU E. PRISTATYMO SISTEMA

Nacionalinė teismų administracija (toliau – Administracija), išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 23, 24, 25, 33, 52, 67, 70, 72, 74, 75, 76, 95, 99, 109, 112, 123, 124, 126, 133, 134, 135, 139, 141, 150, 158, 160 ir 161 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8¹, 51, 101, 148, 182, 214, 218, 220, 236, 286, 310, 317, 319, 323, 324, 375, 385, 422 ir 430¹ straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 37¹ straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – Teismų įstatymo pakeitimo įstatymas), Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 4, 7, 9, 11 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 111, 117, 121, 123, 124, 175¹, 604, 605 ir 624¹ straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – CPK pakeitimo įstatymas), Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 573, 574, 577, 585, 609, 616, 620, 622, 624, 637 ir 647 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 8, 14, 18, 20, 27, 30, 31, 34, 35 ir 36⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo Nr. VIII-840 7 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 9 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.73, 2.44, 2.49, 2.66, 6.166, 6.228⁷, 6.228¹⁴, 6.901, 6.991 ir 6.993 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos pašto įstatymo Nr. VIII-1141 7 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo Nr. IX-2066 papildymo 44¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 43¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 papildymo 34¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo Nr. I-599 papildymo 4¹ straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus Nr. VIII-1708 17, 21 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo Nr. VIII-950 13, 17, 18 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1826 24, 27 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo, Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 12, 13, 14, 15 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus (toliau kartu – Įstatymų projektai), pagal kompetenciją teikia pastabas dėl siūlomų teisinio reguliavimo priemonių ir jų taikymo pasekmių.

Administracijos vertinimu, atlikta Įstatymų projektų nuostatų analizė sudaro pagrindą daryti išvadą, kad Įstatymų projektų nuostatose nėra aiškiai ir tiksliai išreikšta pozicija dėl procesinių dokumentų teikimo elektroninių ryšių priemonėmis, kuri dėstoma Įstatymų projektų aiškinamajame rašte (toliau – aiškinamasis raštas), taip pat kurią Administracija yra išreiškusi Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos 2019 m. sausio 17 d. organizuotame suinteresuotų institucijų pasitarime (toliau – pasitarimas), kuriame siekta suderinti esmines Įstatymų projektų nuostatas.

LIETUVOS
TEISMAI

Pakartotinai pažymėtina (šià poziciją Administracija išdėstė 2018 m. rugpjūčio 10 d. rašte Nr. 4R-1217-(6.6) „Dėl teisės aktų projektų, susijusių su E. pristatymo sistema“ Susisiekimo ministerijai, 2018 m. rugsėjo 24 d. rašte Nr. 4R-1435-(1.13) „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.49 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto derinimo“ Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai, Administracijos 2018 m. lapkričio 28 d. rašte Nr. 4R-1782-(6.6) „Dėl teisės aktų projektų, susijusių su E. pristatymo sistema“ Susisiekimo ministerijai), kad **šiuo metu (siektina, kad tai išliktų ir ateityje)** dėl aukščiau minėtuose raštuose aptarto teisinio reguliavimo ir nurodytų priežasčių Lietuvos teismų informacinės sistemos Viešųjų elektroninių paslaugų posistemis (toliau – VEP posistemis) laikytinas pagrindine informacine sistema, kuria turėtų būti siunčiami procesiniai dokumentai teismui ir teismo įteikiami proceso dalyviams elektroninių ryšių priemonėmis.

Administracija pasitarime šià savo poziciją *patvirtino, patikslindama*, kad, priėmus Įstatymų projektus, asmenims, kuriems teisės aktuose ar su teismų informacinės sistemos valdytoju sudarytoje sutartyje nustatyta pareiga gauti procesinius dokumentus Įstatymų projektuose įvardintomis „kitomis“ elektroninių ryšių priemonėmis (t. y. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro nustatyta tvarka, naudojantis VEP posistemiū), taip pat tiems asmenims, kurie VEP posistemiū naudotojais tapo iki Įstatymų projektų įsigaliojimo, **procesiniai dokumentai ir toliau turėtų būti įteikiami (taip pat ir asmenų pateikiami teismui) per VEP posistemį**. Tuo tarpu asmenims, kurie iki Įstatymų projektų įsigaliojimo nesinaudojo VEP posistemiū ir kuriems teisės aktai nenustato pareigos procesinius dokumentus teikti / gauti per VEP posistemį, kaip tai nurodyta ir Įstatymų projektų aiškinamajame rašte, Įstatymų projektų nuostatomis **turėtų būti apibrėžta galimybė kreiptis į teismą (ar teismui į asmenį) per VEP posistemį arba per E. pristatymo sistemą, kitais Įstatymų projektuose numatytais būdais**. Šie aspektai Įstatymų projektuose turi būti tikslinami, nes į juos nėra atsižvelgta, nors pasitarimo metu išsakytiems pastebėjimams buvo pritarta.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad aiškinamajame rašte dėl Įstatymų projektų, kuriuose reglamentuojamas teismo procesas, pažymima, kad „<...> paliekama galimybė teismui spręsti, koku būdu būtų tinkamiausia informuoti asmenį, taip pat atsižvelgiant į asmens pateiktą pageidavimą dėl informacijos gavimo būdo (skirtingai nei Viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 8, 14, 18, 20, 27, 30, 31, 34, 35 ir 364 straipsnių pakeitimo projekte, *nėra įteisinamas prioritetas E. pristatymo sistemos naudojimas*)“. Tačiau Įstatymų projektų nuostatos šios pozicijos neatspindi arba atspindi netiksliai, o tai sudaro prielaidą Įstatymų projektų nuostatas interpretuoti nevienareikšmiškai.

Atsižvelgiant į tai, kad teisės akto nuostatos turi būti vientisos, tikslios, nuoseklios, aiškos, nedviprasmiškos, **vertinant būtent iš asmens perspektyvos**, ir *siekiant įtvirtinti, kad prioritetinga priemonė procesiniams dokumentams (į)teikti išliktų VEP posistemiū* (taip pat teisingumo ministro nustatytos kitos priemonės, t. y. Administracinių nusižengimų registras, baudžiamųjų bylų perspektyvoje įvertintina, kad yra kuriamas viešųjų paslaugų portalas Integruotos baudžiamojo proceso informacinės sistemos apimtyje), Įstatymų projektų nuostatos turėtų būti patikslintos ir atitinkamai dėstomos, pvz., taip: Teismų įstatymo pakeitimo įstatymu keičiamo 37¹ straipsnio 4, 5 dalyse vietoj formuluotės „per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą arba teisingumo ministro nustatyta tvarka naudodami kitas elektroninių ryšių priemones“ reikėtų dėstyti „**per informacinę teismų sistemą ar teisingumo ministro nustatyta tvarka naudodami kitas elektroninių ryšių priemones arba per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą**“. Ši formuluotė atitinkamai turėtų būti patikslinta ir kituose Įstatymų projektuose.

Siekiant teisinio aiškumo taip pat tikslintina Teismų įstatymo pakeitimo įstatymu keičiamo 37¹ straipsnio 1 dalis (reglamentuojanti elektroninių priemonių naudojimą *viešajam administravimui*), jos nesiejant su teisingumo ministro nustatyta tvarka, kadangi šioje tvarkoje (turimas omenyje Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 1R-332 patvirtintas „Procesinių dokumentų pateikimo teismui ir jų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarkos aprašas“) nustatyta *procesinių dokumentų* pateikimo teismui elektroninių ryšių priemonėmis tvarka ir forma ir procesinių dokumentų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarka ir forma nagrinėjant civilines, administracines, baudžiamąsias ir administracinių nusižengimų bylas. Šioje tvarkoje nėra reglamentuojami oficialių elektroninių dokumentų, kuriuos teismai rengia, atlikdami įstatymų jiems priskirtas viešojo administravimo funkcijas, nesusijusias su

teisingumo vykdymu, rengimu, gavimu ir pateikimo tvarkos, apie kurią kalbama šios dalies pirmajame sakinyje.

Taigi, Teismų įstatymo pakeitimo įstatymu keičiamo 37¹ straipsnio 1 dalis turėtų būti tikslinama, ją išdėstant, pvz., taip: „**1. Teismai, atlikdami įstatymų jiems priskirtas viešojo administravimo funkcijas, nesusijusias su teisingumo vykdymu, rengia oficialius elektroninius dokumentus, kuriuos siunčia ir gauna per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą, taip pat gali keistis parengtais oficialiais elektroniniais dokumentais ir informacija su kitais viešojo administravimo subjektais kitais Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme numatytais būdais. Asmenų prašymai ar skundai teismams dėl įstatymų jiems priskirtų viešojo administravimo funkcijų, nesusijusių su teisingumo vykdymu, teismų atsakymai į šiuos prašymus ar skundus asmenims teikiami Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytais būdais.**“.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus aspektus, teisinio reguliavimo aiškumo (pirmiausia vertinant iš asmens perspektyvos) tikslu taip pat turėtų būti tikslinamos Teismų įstatymo pakeitimo įstatymu keičiamo 37¹ straipsnio 4 dalies, CPK pakeitimo įstatymu keičiamo 175¹ straipsnio 9 dalies ir kitų Įstatymų projektų atitinkamų nuostatų formuluotės. Papildomai atkreiptinas dėmesys į Įstatymų projektų nuostatą, kuriose įtvirtintas reikalavimas, kad procesiniai dokumentai būtų pasirašyti tik kvalifikuotu elektroniniu parašu. Administracijos vertinimu, turi būti galimybė procesinius dokumentus pasirašyti ne vien kvalifikuotu parašu, pvz., pasirašymo saugiu elektroniniu parašu galimybė yra realizuota teikiant procesinius dokumentus teismui per VEP posistemį. Taigi, reikalinga tikslinti siūlomų Įstatymų projektų nuostatą šiuo aspektu.

Teismų įstatymo pakeitimo įstatymu keičiamo 37¹ straipsnio 4 ir 5 dalis būtų galima dėstyti, pvz., taip:

„4. Proceso dalyviai visus procesinius dokumentus ir su teismo procesu susijusią informaciją teismams turi teisę teikti elektroninės formos per informacinę teismų sistemą ar teisingumo ministro nustatyta tvarka naudodami kitas elektroninių ryšių priemones arba per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą.

Proceso dalyviai, teikiantys procesinius dokumentus elektroninėmis ryšių priemonėmis, turi juos pasirašyti saugiu elektroniniu parašu arba savo asmens tapatybę patvirtinti kitais būdais (per elektroninės bankininkystės sistemas ir pan.), arba užsiregistruoti teismų informacinėje sistemoje. Asmens tapatybės patvirtinimo reikalavimus ir būdus, teikiant procesinius dokumentus per informacinę teismų sistemą ar teisingumo ministro nustatyta tvarka naudodami kitas elektroninių ryšių priemones arba per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą, nustato teisingumo ministras.

5. Įstatymų nustatytais atvejais teismai praneša proceso dalyviams apie procesinius veiksmus ar procesinius sprendimus per informacinę teismų sistemą ar teisingumo ministro nustatyta tvarka naudodami kitas elektroninių ryšių priemones, kai teisės aktuose ar su teismų informacinės sistemos valdytoju sudarytoje sutartyje nustatyta pareiga gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis. Kitiems proceso dalyviams teismas procesinius dokumentus įteikia per informacinę teismų sistemą ar teisingumo ministro nustatyta tvarka naudodami kitas elektroninių ryšių priemones arba per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą, atsižvelgiant į tai, kuri pageidaujama procesinių dokumentų gavimo būdą procesas dalyvis yra nurodęs, jei jis yra nurodęs reikalingus kontaktinius duomenis.“

Atsižvelgiant į tai, kas aukščiau išdėstyta, atitinkamai tikslintinos kitos Įstatymų projektų nuostatos.

Direktorė

Reda Molienė